

POŠTARINA PLAČANA V GOTOVINI

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

Vsebina.

1. <i>Janko Leban: Nočni prizor. Pesem</i>	25
2. <i>Juraj Jurojevič: Dovški Bržot pripoveduje. 2. Smrt in voznik. Pravljica s podobo</i>	26
3. <i>A. Potočnik: Ljubljana. Opis s podobo</i>	31
4. <i>Marjan J. Tratar: Večerne pesmi.</i>	34
5. <i>Neosvobojeni brat: Magdalenska gora nad Gospo Sveto. Opis s podobo</i>	35
6. <i>Albin Cebular: Lunica. Pesem</i>	36
7. <i>Fr. Rojec: Sela pri Šumberku. Opis z dvema podobama</i>	37
8. <i>Janko Leban: Oče umrli hčerki. Pesem</i>	39
9. <i>Albin Cebular: V jeseni. Pesem</i>	39
10. <i>Mitja Švigelj: Gašperjev junaški čin. Igra lutk v šestih slikah s podobo</i>	40
11. <i>Na paši. Podoba</i>	43
12. <i>Vlado Klemenčič: Poletna noč v goricah. Opis</i>	44
13. <i>Pouk in zabava</i>	45
14. <i>Kotiček gospoda Doropoljskega</i>	47

Poravnajte staro in takoj obnovite novo naročnino! Pridobivajte nam novih naročnikov!

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrť leta 7·50 Din. Posamezni zvezki po 3— Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna, I. nadstropje. — Na ta naslov pošiljaj' naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 20/II.

Rešitve ugank, nalog itd. sprejemamo le tekom prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Engelbert Gangl v Ljubljani. — Izdajatelj: Udruženje jugoslovenskega učiteljstva (UJU), odgovoren Andrej Skulj v Ljubljani. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani, zanjo odgovarja Francè Štrukelj v Ljubljani.

Nočni prizor.

*Brez sna, upehan in bolan
počitka iščem si zaman,
že pozna nočna ura bije,
v prirodo polna luna sije.*

*Kar vrata v sobo se odpro,
duhov se truma zgrne v njo:
prijatelji nekdanji dragi,
družabniki mi zvesti, blagi ...*

*A umes so mi roditelji,
preljubi mi učitelji,
tu bratje so in žena moja
iz kraja večnega pokoja.*

*Krog postelje se razvrste,
sočutno gledajo namé,
oči jim zdaj se orosijo,
ko mi na srce govorijo:*

*„Povej, kaj delaš tukaj ti,
trpljenja tebi konca ni?
Odkar si se rodil, pač vedno
imel si tu življenje bedno!*

*Mi šli smo ... ti si osamel,
zdaj ni ga, ki bi te umel,
in duše nimaš več sorodne,
ki vdarce lajša ti usodne!*

*Le pojdi z nami v boljši svet,
saj tam boš radostno sprejet,
v deželi tam pomladi večne
imel boš z nami čase srečne!*

*Ne doumeš in ti ne veš,
kaj tam pričakovati smeš:
sladkosti tam vzkipeva kupa
človeku, ki v Boga zaupa!*

*Tam zopet zdrav boš, mlad, vesel,
tam vneto sviral boš in pel,
kjer svita neugasna zora,
Boga častil boš brez odmora! —*

*Vabila čujem bajni glas,
iz sužnosti nudeč mi spas,
objame mir srce mi bolno,
v govornike zrem upapolno.*

*Roke iztegnem proti njim. —
„Saj grem, saj grem!“ odgovorim,
„srčno pozdravljeni bodite
in me takoj s seboj vzemite!“*

*A zdaj prizor se razgubi,
prikazen v megli se sprši,
iz prsi se mi zdih izvije,
v zvoniku pozna ura bije ...*

Janko Leban.

JURAJ JURAJEVIČ:

Dovški Bržot pripoveduje.

2. SMRT IN VOZNIK.

I.

reden je stekla gorenjska železnica, pelje nekoč star voznik, ki je bil doma iz Kranja in se je pisal za Velkavrha, s parom konj težko natovorjen voz iz Ljubljane na Jesenice. Št. Vid, Medvode, na levi Škofjo Loko, na desni Mavčiče ima že za seboj, zdaj vozi proti Kranju, kjer meni prenočiti. Vsakdo se rad ustavi tam, kjer mu je tekla zibelka. Zmračilo se je že, kar pa starega voznika ni motilo. V dobri uri in pol že dospe z vozom v mesto, potlej bo pa pri kozarcu žlahtnega bizeljčana v gostilnici 'Na gričku pri Tičku' brez skrbi užival blagodat odpočitka po trudapolnem dnevu. Kar se mu sredi pota nenadoma pridruži visoka, bela žena, da sam ni vedel, od kod se je vzela in ga ustavi: »Ali smem sesti na voz? Tudi jaz grem v Kranj.«

Staremu vozniku Velkavrhu se zdi neznanka silno čudna. Rad je ne bi jemal na voz, zato udari po konjih in ji nič ne odgovori, toda težki voz obstane sredi ceste kakor pribit, konji se ne zganejo. In visoka bela žena ga zaprosi: »Daj, pelji me vsaj nekaj časa proti Kranju; konji ne bodo nič težje vozili ko doslej, ako še jaz prisedem.«

»Kaj praviš?« vpraša zdaj nerodno stari voznik čudno neznanko, kakor da bi je prej še ne bil slišal in zakašlja brez prave potrebe.

»I no, če bi se šla lahko peljat, če smem prisesti; lahka sem, same kosti so me, ne bo teže.«

»Ta je suha ko smrt, teže res ne bo, naj pa prisede!« si misli voznik in reče: »No, pa prisedi!« Visoka, bela žena sede na voz poleg starega voznika. »Djó!« požene zdaj ta, konji potegnejo, voz zdrdrda dalje po beli cesti.

Konji zdaj res niso težje peljali ko prej, še čutili niso, da je prisedla nenavadna žena k vozniku na voz. Temu se ta čudi, zato pripomni: »Žena, velika si, a teže pa res nimaš nobene; prav nič se ne pozna, da sem še tebe vzel na voz.«

»Jaz sem samo duh brez telesa in brez vsake teže,« odgovori neznanka.

»Kako to?« se začudi stari voznik.

»Kaj me ne poznaš?«

Stari voznik odkima, potlej pa vpraša: »Kdo pa si?«

Visoka bela žena mu pove, kdo je: »Božja dekla sem, ime mi je Smrt.«

Stari Velkavrh je imel trdne živce ko bakrena žica in ni ga bilo nikoli strah, pa se je le naglo prekrizal in presedel, ko je zvedel, koga vozi. Nato pa je trdo zgrabil za vojke in pognal konje. Rad bi že privozil do hiš in ljudi, pa pot je bila še precej dolga, a težki konji niso radi tekli.

Brez besede se vozita dalje po beli cesti, za nekaj časa pa povzame besedo Smrt in reče: »Velkavrh, kaj ne, da se pelješ na Jesenice?«

»Kako pa to veš?« se čudi stari voznik.

»Saj jaz vse vem, kar se na zemlji godi,« mu odgovori Smrt.

Še se pogovarjata in Smrt reče: »Kaj ne, v Kranju v gostilnici ,Na gričku pri Tičku' misliš prenočiti; ali ni res?«

»To je, da! Mislím, da bi se ondi ustavil in prenočil. Kako, da tudi to veš?«

»Duhovi vse vemo.«

Zdaj privozita do hiš. Stari voznik se nekoliko oddahne. Seve, tudi sedaj mu ni bilo všeč, da se je ta večer vozil v takem spremstvu, pa kaj je hotel! Zdaj mu reče božja dekla Smrt: »Kjer se boš ustavil čez noč v Kranju, tam bo gospodar nocoj umrl.«

»Pa vendar ne! V gostilnici ‚Na gričku pri Tičku‘ je gospodar še hrust, da bi se šel lahko z medvedom metat. Ta prav nič ne misli na smrt.«

»To rada verjamem. Ali od vekomaj mu je že odločeno nocojšnje moje za ljudi tako žalostno in bridko opravilo v tej gostilnici. Pripravi ga na smrt!«

»Kako?«

»Ti že še povem.«

»Kako pa narediš, da bo umrl tak junak?«

»Vidiš, takole: ko se bo pri mizi s prijatelji razgovarjal, dobro jedel in pil, pristopim k njemu. Ti me boš videl, ko bom stala pri njem, drugi me ne bodo opazili. Narahlo ga bom potapljala po rami in gospodar bo rekel: »Meni pa postaja slabo!« Ti pa hitro prigovarjaj: »Po gospoda pošljite, smrt bo!« Gospodar bo ugovarjal: »Ne, ne! Ni treba! Ah, saj mi ni več slabo!« Ti pa le sili in sili. Potlej ga bom sunila v hrbet, dregnila pod rebra: leči bo moral v posteljo. Takrat še bolj prigovarjaj: »Takoj pošljite po gospoda, mudi se, smrt bo; hitro, hitro, da ne bo prepozno.« Če ne bodo hoteli, jih moraš močno siliti.«

Smrt je utihnila, stari voznik pa je vprašal: »Kako bo pa potem?«

»Potem? Boš že videl, kako se bo naprej godilo,« odgovori Smrt. Videlo se je, da nerada še nadalje o tem govori. A stari voznik je bil zdaj radoveden in je še vprašal: »No, kaj bo z njim, z gospodarjem?«

Zastonj se je vozila Smrt, zato je še rekla: »Kaj bo z gospodarjem? Nič hudega ne bo, samo umrl bo.«

Med takim pogovorom se pripeljeta v Kranj do gostilnice ‚Na gričku pri Tičku‘. Tam se ustavita in stopita z voza. Pa ko stopi voznik na tla, Smrti ni bilo nikjer več. Izginila je brez sledu, kakor se je bila tudi prikazala staremu Velkavrhu, da sam ni vedel, ne kdaj ne kako.

Voznik dene konje v hlev, jim da jesti, potlej pa stopi v gostilnico, da se malo okrepča.

Bogati oštir ‚Na gričku pri Tičku‘ v Kranju je imel hišo na dva konca in v obeh je bilo polno veselih gostov. V onem koncu hiše proti hlevu se je mudil med njimi tudi gospodar, preljubljeni Tiček, in pridno točil sladko vince iz Gadje peči, žlahtnega bizeljčana in znamenitega jeruzalemčana iz Slovenskih goric. Posebno ta večer je bil prav razigran; pogovarjal se je venomer s prijatelji, zbijal šale, da so se vsi za trebuhe držali, in odzdravljajal zdaj temu, zdaj onemu, ki ga je klical pit.

»Hej, gospod Tiček, še k meni pojdi pit, potlej pa povej, da bodo vsi slišali, kako je bilo zadnjič v Ljubljani, ko sva na cesti na mitnici ukanila iblajtarja,« zavpije zdaj izza omizja v kotu oštirjevih prija-

teljev eden, oče Rožica izpod Šmarjetne gore pri Kranju, tisti, ki ima čebel nič koliko in zadene zajca pri prvem strelu, četudi ga dobro ne vidi, da ga le pes prepodi, kakor pravijo.

»Hola — hej! Oče Rožica nima nič vinca, pa kliče pit! Oštir, vina gor!« pripomni možakar, ki je sedel na desni strani očeta Rožice in srebal vino.

»Žolna, ali si mi ga že mar ves bokal polokal?« zarentači dobrovoljni oče Rožica v neprehrudi jezi in pokliče še eno mero bizeljčana. Brž, ko je posoda z vinom na mizi, nalije oče Rožica polne čaše in zopet zakliče: »No, ljubi naš prijatelj Tiček, zdaj pa le pojdi pit in poglej, koliko imaš prijateljev: polno mehurčkov se je naredilo vrhu vina v kozarcu.«

»He — hej, prijateljev pa dosti! Vsi smo si prijatelji, ali ni res, ljubi gostje?« vzklikne veselo oštir Tiček.

»Tako je, tako je!« gromko zadone klici vsevprek po pivnici, oštir pa govori dalje: »Vsi smo si prijatelji, to stoji; Bog je pa naš najboljši prijatelj, ki nam daje to žlahtno kapljico v naše veselje. Na zdravje nas vseh!«

»Živio, živio!« kličejo veselo gostje, oštir Tiček pa prime kozarec v roko in ogleduje iskro vince pri luči. Tisti, ki je sedel na desnici očeta Rožice in pil ta večer na njegov račun, reče glasno: »Le pijte ga, le pijte, gospod Tiček, kaj bi ga gledali! Oče Rožica ga vam ni nalil čez roko ali pa z levico, kar bi pomenilo razžaljenje, ampak s pravo roko in iz pravega srca, ker smo si prijatelji.«

»O, vem, vem!« izusti oštir prijazno, potlej pa toliko, da si ustna zmoči in položi zopet kozarec na mizo.

»Kaj bi tisto, ta večer ni pokušnje! Izpij, ti rečem, božja kapljica je tol« sili oče Rožica. In ko Tiček res izprazni kozarec na dušek, sili zopet oče Rožica: »No, no, gospod Tiček, ljubi naš prijatelj, zdaj pa le povej, kako je bilo v Ljubljani, ko sva ukanila in opeharila mitničarja.«

»Dej, povej, Tiček, kako je bilo,« silijo vsi gostje.

»Bom pa povedal! Posebnega ne boste nič zvedeli, to vam že naprej povem,« se vda veseli gospod Tiček splošni želji.

»Posebnega nič? Kako da ne! Ves dan smo se takrat smejali s prijatelji v Ljubljani, da so nam solze silile v oči, pa ne bo nič posebnega?« ugovarja oče Rožica. »No, pa le govori, Tiček!«

Kakor bi odrezal, utihnejo gostje in napno ušesa. In Tiček prične: »Dosti prijateljev imava z očetom Rožico v našem mestu, pa tudi v Ljubljani in drugod se jih nama ne manjka. Pravijo, da prijateljevo srce najlaže navežeš nase s kapljico žlahtnega vinca. In take misli sva bila tudi midva z očetom Rožico, preden sva se odpeljala s poštnim vozom v Ljubljano. Zato je pa vsak od naju natočil za svoje ljubljanske prijatelje bariglico bizeljčana.«

»Sam si napolnil obe bariglici, kaj bi tajil? Po tri bokale in pol sta držali,« poseže vmes oče Rožica.

»No, to je pač vse eno, kdo je natočil, a resnica je, da je nesel vsak od naju bariglico dobre kapljice svojim ljubljanskim prijateljem,« pristavi oštir Tiček in potlej nadaljuje: »Prijatelji so pa ovohali, kdaj se pripeljeva s pošto v Ljubljano, in so naju prišli čakati prav pred prelaz čez železnico iz Šiške v prestolico. Tam pa stoji, kakor veste, mitnica. Prijateljem sva pokazala bariglici in takoj so se ju lotili, eni na tej, drugi na drugi strani mitnice. Mitničar je vpil: »Mitnino plačajte, od bokala je toliko in toliko, prej ne boste pili!« Prijatelji so ugovarjali: »Počakajte, da poizkusimo prej, kakšna roba je!« Mitničar je kričal, da ne, prijatelji pa, da da, in tako bi se kmalu vnel prepir. Takrat pa prikoraka po šentviški cesti na mitnico dijak s precejšnjo culo pod pazduho, ki so mu jo doma napolnili z brašnom, da se bo laže učil in da ne bo stradal v Ljubljani. Strogo oko mestnega čuvaja ga zagleda takoj in mitničar zakliče: »Kaj neseš?«

»Kaj vem? Kar so mi mati natrpali v tole culico!«

»Ali si dijak?«

»Seveda sem.«

»Pojdi!«

Mitničar ga je naglo in milostno odpustil, zakaj zagledal je bil Boltarjevo Miciko iz Vodice onostran Šmarne gore, ki se je mahoma prikazala na mitnico z veliko zavezano košaro vrhu glave. Micika je bila videti tako mladostna, da bi ji človek prisodil komaj osemnajst let, pa je bila že pet let omožena in mati dvema stasitima dečkoma. Brž ji zakliče mitničar, ki je sodil, da je Micika še dekle: »Punca, kaj se gunca?« In kaže na košaro vrhu glave.

Micika, jezna, da jo nagovarja mitničar s punco, dá za odgovor: »Vse sorte!«

»Ali je veliko?«

»Saj vidite! Na glavi nesem, to ne bo veliko.«

Najini prijatelji to in onostran mitnice so pili tačas vino, dobrega bizeljčana, in se sladko muzali. Ena bariglica je bila že skoro prazna. Grdo je pogledoval mitničar na vinske bratce, pa tudi na Boltarjevo Miciko iz Vodice in ni vedel, koga bi se prej lotil. Z Miciko, je menda sodil, bo prej gotov kakor z nami, zato je postopal poslej z njo čisto uradno. In vnel se je z rastočo napetostjo in jezo na obeh straneh med njima besedni prepir.

A. POTOČNIK:

Ljubljana.

(Nadaljevanje iz lanskega letnika.)

8. ZNAMENITE STAVBE NA STAREM TRGU.

lanskem »Zvončku« smo omenili na strani 81. in 82., da so staro Ljubljano delili v »Stari«, »Novi« in »Veliki« ali »Glavni trg«. Vsaka teh naselbin pa je imela nekatera znamenita poslopja, ki so deloma ostala, deloma pa so bila porušena.

Oglejmo si nekatera važna poslopja »Starega trga« v smeri od Hradeckega (Črevljarskega) mostu proti cerkvi sv. Florijana! Takoj poleg omenjenega mostu, kjer stoji hiša Gallusovo nabrežje 1, je stalo eno najstarejših poslopij z močnimi oboki, pod katerimi so prodajali kramarji razno blago. To stavbo so imenovali »Trančo«, odtod še dandanes ime ulice »Pod Trančo«. Nad oboki so bili zapori, v katerih so preteпали mestni biriči hudo delce vsak teden tako, da se je njih jok in stok razlegal daleč okrog. Tu je bivala nočna straža, ki je hodila ponoči po mestu in lovila pretepače. Ker je bilo to poslopje silno slabo ter je bila nevarnost, da se samo ne podre, zato so ga porušili leta 1788.

Znamenita je hiša na Starem trgu 4, kjer se je rodil leta 1641. sloveči zgodovinar Janez Vajkard Valvasor, znan po svojem znamenitem spisu »Slava vojvodine Kranjske«, v katerem opisuje lepoto kranjske dežele, ki bi ostala brez dvoma še nadalje neznaná tujemu svetu, da ga ni ta mož opozoril na neštete njene prirodne bisere in obenem tudi zanimivo opisal nje zgodovine. Ogromni stroški za to delo so popolnoma izčrpali njegovo bogato imetje. Umril je v preprosti meščanski hiši v Krškem leta 1693. Pokopan pa je na gradu Mediji pri Izlakah nedaleč od Zagorja ob Savi. Hvaležni narod mu je postavil pred državnim muzejem krasen spomenik, delo kiparja Alojzija Gangla.

Na Starem trgu je bila tudi kruharna, t. j. lopa za prodajo kruha, kjer so oddajali peki vsak dan sveži kruh, starega pa odnašali. Na tej lopi je visela črna tabla, na katero so vsakih štirinajst dni napisovali ceno žitu in kruhu. V tej ulici je bila tudi mestna tehtnica in javna kopalnica.

Ponos vsakega mesta je njegova mestna hiša. Tudi na Starem trgu nekdanje Ljubljane je stalo poslopje, v katerem so se zbirali mestni očetje k važnim posvetom. Nekateri trdijo, da je stala mestna hiša blizu Tranče, in sicer na kraju, kjer je ulica najožja. Znano pa je, da so v oni dobi navadno postavljali mestne hiše na

prostornejše kraje. Zato smemo trditi, da je stala najstarejša mestna hiša na koncu Starega trga tam, kjer je danes »Stiški dvorec«, Stari trg 34, ali pa tam, kjer se dviga dandanes državna osnovna in meščanska dekliška šola, ali v njeni bližini.

Prvotna mestna hiša je bila zidana leta 1297. ter je imela široka železna vrata, ob katerih sta viseli dve svetilnici. Na stenah so bile tele slike: Na prestolu je sedela žena z zavezanimi očmi. V eni roki je držala tehtnico, v drugi pa meč; predstavljala je pravico.

Slika petelina je opozarjala ljubljanske meščane na čuječnost. Poleg teh slik sta bila grba ljubljanskega mesta in deželnega kneza. Blizu vrat je bila klop, na kateri so sodni hlapci tepežkali obsojence.

Sv. Jakoba trg z okolico v prošli dobi

Tu je stala tudi železna kletka, v katero so zapirali zločince. Hiša je imela železen balkon, s katerega so razglašali obsodbe. Nad streho se je dvigal stolpec z uro in veternico. Pred mestno hišo je bil vodnjak, poleg vodnjaka pa je rasla košata lipa, zato so imenovali ta del Starega trga kratko »Pod lipo«.

Pod to lipo so Ljubljancani prirejali razne zabave. Pripovedujejo, da je prišel nekoč na tako veselico lep in čedno opravljen mladenič in plesal z brhko Šeferjevo Uršiko. Vrtel pa ni mlade Uršike le okolo lipe, ampak sukal jo je tudi po sedanji Stiški ulici, ki drži proti vodi. Ko sta prišla do brega Ljubljanice, sta izginila v njenih valovih. Ljudstvo je trdilo, da ni bil zali mladenič nihče drugi kot — povodni mož. (Prešernova pesem »Povodni mož«.)

Znamenita je hiša Stari trg 34, katere pročelje je obrnjeno v Sv. Florjana ulico. Tej hiši pravijo »Stiški dvorec«. Do leta 1315. je stala na tem kraju hišica z vrtom; oboje je prodal neki ljubljanski meščan stiškemu opatu. Opat Jakob (1603.—1626.) je dvorec nanovo sezidal in olepšal. V dvorcu so stanovali prelati, stiški menihi in drugi odlični gosti, ki so prišli v Ljubljano. Do leta 1895. je bilo v tem poslopju deželno sodišče, pozneje pa je imela obrtna šola tu svoje prostore.

Na sedanjem Svetega Jakoba trgu so se že leta 1494. naselili avguštinci, ki so ostali tam do leta 1555. Tega leta so prodali samostan in cerkev kralju Ferdinandu I., ki je namenil samostan onemoglim rudarjem in dosluženim, ohromelim vojakom. To poslopje so imenovali cesarski ali dvorni špital. Leta 1597. so prišli v Ljubljano jezuiti, da so pomagali pri zatiranju Lutrove vere, ki se je v mestu in na kmetih jako hitro širila. Pokupili so okrog 30 hiš v bližini šentjakobske cerkve, med njimi tudi špital. Vsa ta poslopja so podrli in sezidali z luteranskim denarjem velikanski samostan. Nadvojvoda Ferdinand, vnuk že prej omenjenega cesarja Ferdinanda I., je ukazal luteranom, da prestopijo k rimskokatoliški veri ali pa morajo zapustiti deželo. Večina se je odločila za izselitev iz dežele, odšli pa so bogatejši. Ti so morali pred odhodom oddati desetino svojega imetja. S tem denarjem so si sezidali jezuiti lastni dom. Velik del današnjega Svetega Jakoba trga je bil samostanski vrt.

Pozneje so podarili kostanjeviški cistercijanci jezuitom eno svojih hiš, ki je stala v sedanji Zvezdarski ulici in se je dotikala samostana. Leta 1634. so dokupili v tej ulici še šest hiš, stoječih samostanu nasproti na prostoru sedanjega vrta v Trubarjevi in Zvezdarski ulici, ter jih zvezali iz prvega nadstropja z lesenim hodnikom nad ulico.

Poleg svojega bivališča so imeli jezuiti tudi dijaški konvikt, v katerem so pripravljali dečke za duhovski stan. Obstojala je šest-razredna gimnazija, ki so jo obiskovali tudi sinovi plemenitašev. Leta 1773. je bil jezuitski red razpuščen, njegovo imetje pa je prešlo v last verskega zaklada. Leto pozneje je ogenj upepelil jezuitski samostan in cerkev sv. Jakoba. Sezidali so zopet gimnazijo, ki je stala na mestu sedanje dekliške šole do leta 1798., ostala poslopja pa so podrli in izpremenili prostor v današnji Svetega Jakoba trg.

To gimnazijsko poslopje so imenovali *reduto*, kjer je bila v prvem nadstropju prostorna in lepa dvorana. V tej dvorani so prirejali razne veselice, koncerte in razstave. V njej so se vršile tudi porotne obravnave do leta 1895. Pred *reduto* je bila za porotnih obravnav pot do Svetega Jakoba trga zaprta z železnimi verigami, da ropot voz ni motil zasedanja.

Pogorišče na obeh straneh Zvezdarske ulice je kupil jezuit Gabriel Gruber, ki je napravil načrt za Gruberjev prekop med Golov-

cem in Gradom. Gruber je sezidal v letih 1775 do 1782 lepo in prostorno poslopje, kjer je danes državna poštna in brzojavna direkcija. Novejši del te hiše, ki je obrnjen proti Rožni ulici, je dal sezidati leta 1840. Anton Virant, zato so imenovali to poslopje tudi *V i r a n t o v o* hišo.

V tej hiši je bila nekaj let obrtna šola in »Glasbena Matica« je imela tod svoje učilnice.

Na vogalu Hrenove ulice in Žabjaka stoji še dandanes poslopje, ki mu pravijo *Ž a b j e k*, najbrž zato, ker so tu prodajali nekoč ribe, rake in žabe. V to poslopje so nekoč zapirali potepuhe in lenuhe. Leta 1765. je bila tu Desselbrunnerjeva predilnica, še prej pa so tu domovale redovnice sv. Bernarda, ki so šivale mašna oblačila. Pozneje je bila tu vojašnica.

Hiše na Starem trgu so bile večinoma zidane iz kamnja, nekatere pa so bile lesene. Gorenja nadstropja so molela čez spodnje tako, da je bila ulica zgoraj ožja kot spodaj. Proti Ljubljani so imele nekatere hiše tudi balkone. Po Starem trgu so stale stopnice, na katerih so prodajali kramarji in trgovci železo, žreblje, usnje, jermena itd. Trg je bil jako ozek; pešci so se morali postaviti v vrsto, da je mogel voz mimo. Na Starem trgu so stanovali večinoma trgovci in rokodelci.

Večerne pesmi.

1.

*Trara — trara,
se pošta pelja,
od kraja do kraja
veselje prevaja,
hiphop — trara,
se pošta pelja!*

2.

*Na bregu domačem
mladina prepeva,
priroda pa v zlato
se zarjo odeva,
na nebu visokem
večernica seva...*

3.

*Že solnce je padlo
v večerni somrak,
k molitvi oglašča
se zvonček sladak,
a k domu se vrača
utrujen korak:*

Marjan J. Tratar.

NEOSVOBOJENI BRAT:

Magdalenska gora nad Gospo Sveto.

II.

il sem na Magdalenski gori. Visoka je 1056 m, vrhu gore stoji lepa gotska cerkva sv. Helene kraljice. V velikem oltarju stoji lepa podoba te svetnice in po njej se tudi gora imenuje. Pravilno se torej gora imenuje Šenthelenska gora ali Sv. Helena. V novejšem času pa se gora splošno nazivlje Magdalenska gora in je bolj znana pod tem imenom. Cerkev sv.

Helene stoji na razvalinah rimskega templja, ki je stal tukaj v paganski rimski dobi. Spodaj ob znožju gore na Gosposvetskem polju je stalo keltsko in pozneje rimsko mesto Virunum. Mesto je bilo pokončano v dobi preseljevanja narodov.

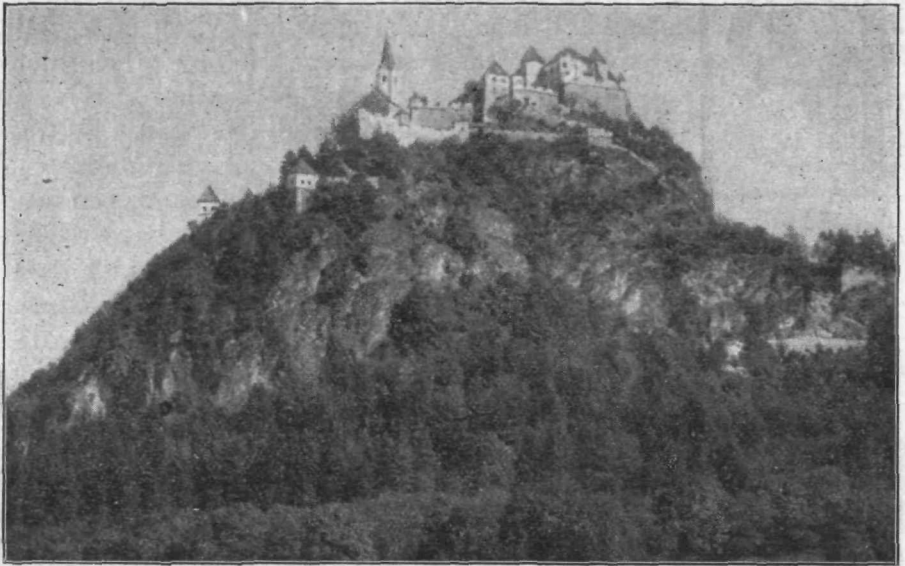
Očarljiv je razgled z Magdalenske gore. Spomnil sem se na besede, ki sem jih čital v neki knjigi o krasoti korotanske zemlje: »Temne višave se menjavajo s sočnatimi, blagoslovljenimi dolinami in v sanjavih alpskih jezerih se zrcalijo bežeči oblaki. Kakor srebrne niti preko zelene obleke potekajo reke in nosijo pozdrave svoje ledeniške domovine v daljna morja. Ti svet krasan, moj Korotan!«

Oziral sem se proti severu — ponemčena zemlja! Veljajo ji Gregorčičevi verzi:

Zatrč sedaj je tod naš glas
in tuji krog zvene glasovi,
tuj trg in grad, tuj ves je kras,
oh, naši so samo — grobovi!

»Tuj ves je kras« — krasna zemlja, a potujčena! Dve uri v severozahodni smeri leži mesto Št. Vid. Šteje nad 6000 prebivalcev, med njimi tudi dokaj priseljenih Slovencev, ki pa so vsi zapisani narodni smrti — ponemčenju. Njihovi otroci že ne znajo nobene besedice več slovenski. Ravno severno od Sv. Helene leži Dolgo jezero, nemško: Lang-See. Ime jezera in pa 1½ km dolgo močvirje južno od jezera izpričuje, da je nekaj moralo biti jezero precej daljše, nego je sedaj. Prav ob severnem znožju Helenske gore stoji na strmem, 100 m visokem apneniškem griču mogočni, dobro ohranjeni, najslavitejši koroški grad Visoka Ostrovica. Grad v sedanji obliki je bil pozidan od l. 1575—1582 in je bil pač nepremagljiv. Na grad drži krasna cesta skozi 14 stolpov, ki bi jih bil zmagalec gradu moral zaporedoma osvojiti. Na gradu je zbirka orožja in viteške oprave. Tudi okrog Ostrovice živi še nekaj Slovencev.

Bolj nego pogled proti severu nas zanima pogled proti jugu. Štiri ure jugozahodno od Sv. Helene leži Celovec. Med Št. Vidom in Celovcem pa se razprostira 4 ure dolgo Gosposvetsko polje. Nekako na tretjini pota od Celovca do Št. Vida, 2 uri severno od Celovca pa leži naša slavna, naša ljubljena Gospa Sveta!

Grad Visoka Ostrovia

Lunica.

*Lunica, lunica —
debel možiček,
debel možiček
naš je ta striček!*

*Drugič pa zopet
je lunica tanka,
tanka tako je
kakor šivanka.*

*Kadar pa kaže
z neba srpiček,
takrat je lunica
kakor rogljiček.*

*Ni ne možiček
in ne šivanka,
ni ne srpiček
in ne rogljiček —*

*luna je tudi
zemljica naša,
kdor ne veruje,
očko naj vpraša!*

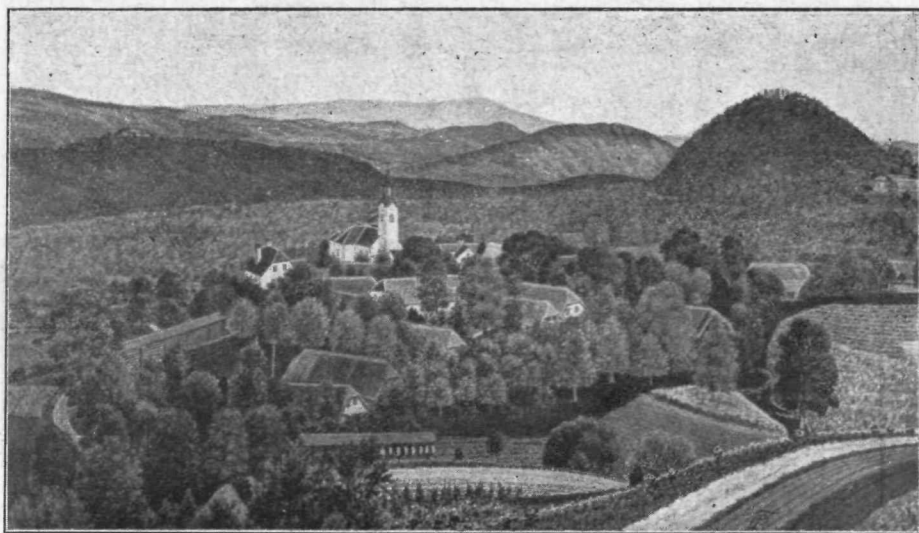
Albin Čebular.

FR. ROJEC:

Sela pri Šumberku.

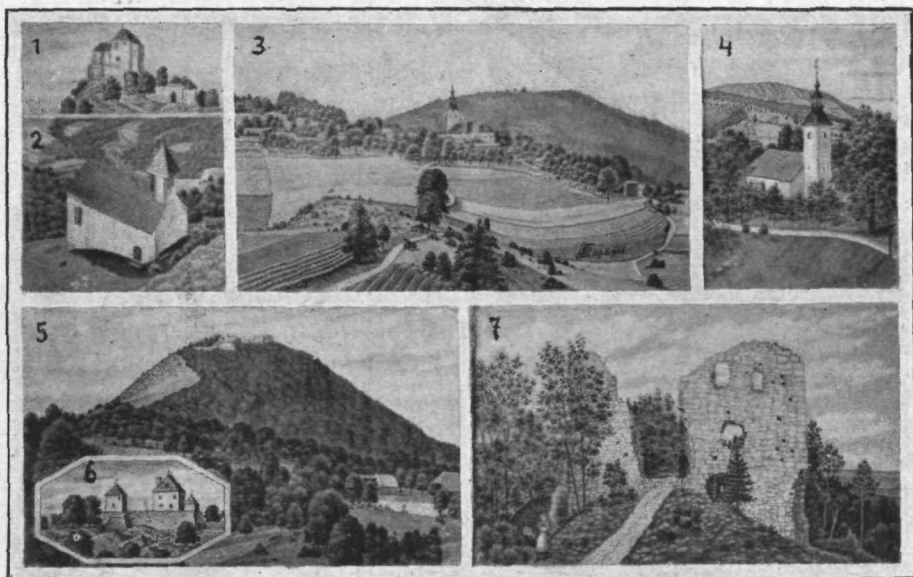
lovenija ima mnogo lepih in znamenitih krajev, ki so širši javnosti le malo znani. Tudi Dolenjska zasluži pozornost zaradi svojih mirnih nepreglednih gozdnatih brd in obširnih dolin s prijaznimi selišči in rodovitnim poljem. Med vojno je ravno Dolenjska v obilni meri zalagala z živili ljubljansko in daljno istrsko prebivalstvo, ki je dan za dnem pošiljalo številne družinske člane v bližnje in daljne vasi vse Dolenjske, da so nabirali tam življenjskih potrebščin za stradajoče družine. V gozdnatih dolenjskih pokrajinah pa je skritih tudi mnogo tako prijetnih in zanimivih krajev, da napravijo na tujce že pri prvih obiskih neizbrisen vtisk.

Izredno lep in zanimiv kraj je prijazna vas Sela pri Šumberku, ki stoji precej visoko med gozdnatimi griči in hribi nekako v sredini med dolenjskim Št. Vidom in Žužemberkom. V ta kraj dosepeš iz Ljubljane od najbližje železniške postaje Št. Vid pri Stični v pičli poldrugi uri. Krajevna podoba je posneta po moji akvarelni sliki v jesenskih barvah iz l. 1925. in kaže vas Sela od severozahodne strani. V ozadju na desni je kopičast hrib z razvalinami gradu Šumberk, ki so ga prvotno imenovali z nemškim imenom Schönberg (Lepi hrib), a na levi je na nižjem podolgovatem porobku nizek grič z grobljo gradu Kozjak. Še bolj zadaj se med Šumberkom in Kozjakom razteza vinska gora Lisec, nad Kozjakom bolj proti desni vidimo v daljavi

grad Hmelnik in Trško goro pri Novem mestu, a zadnji hribi so Gorjanci.

Pomembno in značilno je, da si je prvi najboljši slovenski pisatelj Josip Jurčič, ki je bil tudi dolenski rojak, izbral prav ta kraj za glavno prizorišče svoji prvi znameniti daljši povesti »Jurij Kozjak«. To je dokaz, da je tudi njemu moral kraj izredno ugajati. Jurčič je za gradova Šumberk in Kozjak najbrž zvedel že kot dijak nižje gimnazije iz Valvasorjeve zgodovinske knjige ter si oba gradova v razvalinah ogledal med velikimi počitnicami. Prišedši po cesti od Zagrada skozi Orlako, je najprej obiskal Šumberk, a od tukaj se je potem napotil še na tri četrt ure oddaljeni grad Kozjak. Ker se mu je zdela okolica tega gradu prikladnejša za povest, nego ona okrog

Šumberka in ker mu je bilo bolj všeč tudi slovensko ime Kozjak, je ta kraj določil za bivališče glavnim junakom povesti, ki se je z njo proslavil že kot sedmošolec.

Zdaj pa si oglejmo s pomočjo v skupino združenih sličic vas Sela od jugovzhodne strani pod številko 3, a pod drugimi številkami druge krajevne zanimivosti!

Nad vasjo na levi vidimo zadnje najvišje njive, ki meje proti sredini slike na gozdič samih mladih kostanjevih dreves. Gozdič imenujemo Kostanovje. Od roba tega gozdiča vidimo vas in nje okolico, kakor to kaže prva slika v tem spisu. Od Kostanovja na desni za vasjo se dviga hrib Vrh, ki je zdaj ves porastel z mladim gozdnim drevjem, a na vrhu je velika kmetija z ličnim domom. Med njivami na Vrhju je tudi vinogradič. Dobrot tega vinogradiča sem bil letos 19. sep-

tembra tudi jaz deležen, ker sem ta dan zopet obiskal Vrh in je bil ravno takrat prijazni vrhovški gospodar zaposlen s trgatvijo. Vljudno me je povabil na pokušnjo k dvema polnima posodama lepo zrelega črnega grozdja. Levo pobočje Vrha ter obsežne rebri in doline dalje za Kostanovjem so bile nekdanj vaški pašniki z zelenimi tratami in z nizkim grmovjem, kjer so vaški pastirji skupaj in vsevprek pasli vaško živino. Tam sem nekaj let svoje deške dobe pasel tudi jaz očetovo čredico. Pozneje so večji posestniki zabranili skupno pašo in zgradili svoje boljše pašnike. Paša je nato popolnoma prenehala. Vsi pašniki so zdaj prekriti z mladimi gozdovi, ki v njih raste mnogo lepih košatih kostanjevih dreves. Ti gozdovi nudijo prijetna izprehajališča posebno v poletju, ko kostanj cvete, in jeseni ob dozorevanju bogatega sadu.

(Dalje.)

Oče umrli hčerki.

*Kot rožo kdo bi vzel dišečo,
odšla si naglo, hči, od nas,
s teboj so vzeli mojo srečo,
zagrnil mrak je moj obraz...*

*Ob tvoji krsti znanec mnogi
solzé od žalosti je lil;
a jaz doma sem v bridki togi
skrivaj obupno roke vil.*

*Prepletli s cvetk so mnogo vrsto
mrtvaški oder ti ljudje;
a jaz položil v tvojo krsto
ljubeče svoje sem srce.*

*Na grobu tvojem togovaje
cipresa klanja veje mi;
a jaz ob njej stojim jokaje,
in zdi se: bol umeje mi...*

*Na grobu tvojem rezan kamen
besednik tvojih je vrlin;
a jaz užgal sem v srcu plamen,
ki tebi le gori v spomin...*

*Odkar sem, hčerka, te izgubil,
izginil srčni mir je moj,
saj Bog le ve, da sem te ljubil,
ve, kaj izgubil sem s teboj!*

Janko Leban.

V jeseni.

*Slanica nocoj je pala,
drobne rožice pobrala,
vrtec je opljenen zdaj,
polje, trafica in gaj.*

*Ostra burja je priplula,
z drevja listje je osula,
dež je pljusnil prek poljan
v žalostni jesenski dan...*

Albin Čebular.

MITJA ŠVIGELJ:

Gašperjev junaški čin.

Igra lutk v šestih slikah.

Osebe:

Car; carica; carična; minister; zdravnik; Gašper, dvorni norec, komornik; kralj palčkov; palčki (1. palček; 1. in 2. stražar).

I. SLIKA.

Sobana v carjevem dvoru. V ozadju steklena vrata.

Zdravnik: Carjevo zdravje se vsak dan slabša, odkar je na skrivnosten način izginila z dvora carična, njegova hčerka, ki mu je bila še edino veselje na njegova stara leta. Poizkusil sem vsa sredstva, ki jih nudi naša veda, a nič mu ne pomaga, nobeno razvedrilo ne prikljče smeha na njegova usta. Po cele ure tava po sobanah in temnih hodnikih v trdni nadi, da morda le kje najde svojo hčerko, blago carično, a zraven hira od dne do dne.

Minister: Da, da, res je vse to! Dolgo sem premišljal, kako bi vsaj nekoliko razvedril carja, kako bi mu pripomogel, da bi vsaj upal, da bo zopet ugledal izginulo carično, in končno sem že mislil, da sem zadel pravo...

Zdravnik: Ah! In kaj bi to bilo?

Minister: Dal sem oklicati po vsem širnem carstvu, naj se javijo vsi oni junaki, ki bi bili pripravljeni preiskati vse najskritejše in najnevarnejše kraje, prehoditi ves svet, da najdejo carično. Prepotovati bi morali vsa daljna carstva, vse širne gozdove in sinja morja, in komur bi se posrečilo, da najde carjevo hčerko, tega bo car bogato nagradil.

Zdravnik: In koliko je v našem carstvu takih junakov? Koliko se jih je priglasilo.

Minister: Hm, niti eden ne...

Zdravnik: O-ho-ho, gospod minister, to ste pa slabo zadeli, ho-ho-ho!

Komornik (*pride z desne*).

Zdravnik: Kako gre carju, kako gre carju? Ali je že vstal, se počuti dobro?

Komornik: Njegovo veličanstvo je pravkar použilo svoj prvi zajtrk in biva v svojem kabinetu.

Zdravnik: Javite njegovemu veličanstvu najin prihod, a hitro! — Pojdite, gospod minister, da posetimo carja in — (*zbadljivo*) mu naznanimo vaš neuspeh.

Minister: M=da, in vaš »uspeh«...

V si (*odidejo na desno. Kratek odmor.*)

G a š p e r (*pristopica z leve*): Mm! Vse gre že narobe na našem dvoru! Namesto starih žensk izginjajo mlade, namesto obolelega carja gospodari ničemurna carica, grda kot skrivljena vrba, gospod minister zbirajo junake po deželi, namesto da bi se sami izkazali junaka — pa že brišejo pete, če osel zariga na dvoru — in naš dvorni zdravnik draži ministra in se mu posmehuje, namesto da bi ozdravil carja. Že vidim, dokler jaz ne vzamem stvari v roke, ne pojde, ne pojde, pravim. Jaz že pokažem temu krivokljunemu zdravniku in trebušastemu ministru, kaj se pravi biti Gašperček! Tako bosta lepo pohlevno ponižala svoji glavici pred mano kakor berač, kadar gre mimo njega gosposka kočija. Ahaha, jima že pokažem, hahaha... A pst! Nekdo prihaja. — O Bože, sama carica gre s svojim osebnim tajnikom. Radoveden sem, kakšne skrivnosti imata med seboj. (*Skrije se za steklena vrata.*)

Carica in tajnik (*prideta z leve*).

Tajnik: Vse je v redu, vaše veličanstvo! Včeraj se je vrnil vaš zvesti podanik Petobrus.

Carica: Kako je opravil? Kam je odvedel carično?

Tajnik: Notri v najglobokejšo temino Črnega lesa, odkoder ne bo znala niti koraka proti domu.

Carica: Jako dobro! Pohvalite ga v mojem imenu, jutri zjutraj pa naj mu krvnik odseče glavo, ker sicer nismo varni, da ne izda skrivnosti. Taka je naša volja in tako se bo zgodilo!

Tajnik: Kakor ukazujete, veličanstvo! (*Pokloni se in odide.*)

Carica: Vendar se mi je enkrat posrečilo! Pastorka je na varnem, odkoder se ne vrne nikdar več. Car je tudi že na koncu svojega zdravja, in kmalu pride vsa vlada v moje roke, da bom gospodarila nemoteno po svoji volji.

Gašper (*zase*): O ti zvitorepkal! Čakaj, zagodem ti eno! (*Stopi pred carico.*) Dovolite, da se vam ponižno priklonim, vaše veličanstvo!

Carica (*oholo*): Ha, se že zopet potepaš po dvoru, ti nepridigar! Kdo te kaj rabi? Povsod si v nadlego!

Gašper: Da se potepam po dvoru, pravite? In da sem v nadlego? Hm, menda niso vsi tega mnenja!

Carica: Kaj je to!? Kdo bi se zanimal za takega pritepenca?

Gašper: Še vi sami se boste zanimali zame!

Carica: Kakšno govorjenje je to?! Izgini, pravim, in ne potepaj se po dvoru!

Gašper: Saj se ne potepam, samo vohunim...

Carica: Kaj vohuniš?

Gašper: Spletke, ki se pleto okrog vašega veličanstva...

Carica: Spletke? Okrog mene?

Gašper: Da, da!

Carica: Kakšne spletke? Govori!

Gašper: Carična je na potu v domovino.

Carica (*osupne*): Pst, pst! Da nas kdo ne sliši.

Gašper: Nič se vam ni treba bati, veličanstvo! Kadar sem jaz prisoten, takrat nihče ne prisluškuje.

Carica: Kako si rekel prej? Da se carična vrača?

Gašper: Da, da, vrača se in kmalu bo tu. — Pa saj nisem vreden vašega zanimanja. Grem...

Carica: Čakaj še! Povej vse!

Gašper: Moram iti, veličanstvo.

Carica: Kam se ti muči?

Gašper: K carju, veličanstvo. (*Odhiti in se zopet skrije za steklena vrata.*)

Carica: Bože, on ve vse! Da se mi le ves moj trud ne izjalovi, potem splavajo po vodi vse moje sanje in težnje po prestolu. Hitro k tajniku! Zvitemu dvornemu norcu moramo zavezati jezik! (*Odhiti na levo.*)

Gašper (*pride iz skrivališča*): O, o, vaše veličanstvo! (*Smeje se za odhitelo carico.*) Sedaj ste se pa enkrat uračunali! Še preden mi boste utegnili zavezati jezik, bom že izginitil v Črnem lesu, in preden se boste zavedli, bo carična že zopet na dvoru. Ha, ha! Zdaj pa le hitro k carju, da me kdo ne prehiti! (*Odide na desno.*)

Zastor pade.

NA PAŠI OB CERKNIŠKEM JEZERU

VLADO KLEMENČIČ:

Poletna noč v goricah.

li si že kdaj hodil, prijatelj, v svetli poletni noči po naših vinskih vrhovih? Ako imaš sanjarsko dušo, pridi in se napij te lepote! Ako te tarejo skrbi, pridi, zatopi se v to prelest in daj, da ti prav v globini duše zapoje pesem, ki je ne bi slišal v šumu solnčnega dneva.

Nizko se je spustilo nebo, posejano z mežikajočimi zvezdami. Tako nizko so te zvezde, da bi jih jemal z nebesnega stropa in se z njimi igral. Postojiš na najvišjem vrhu poleg bele zidanice. Topel vetrič šušti skozi vinograde, se pogovarja z nemirnim trsnim listjem in zorečimi grozdki. Polglasno zvene nevidne strune, razpete od obzorja do obzorja, in pojejo pesem o sladkem, zavedljivem vinu, ki se rodi v tej noči.

Vesela in žalostna je ta pesem. Pesem brezskrbnega otroka teh goric, ki še ni stopila njegova noga s podstenja rodne kočice. Pesem fanta in dekleta, ki kopljeta spomladi v vinogradu, pesem njune mlade krvi in prešernega smeha. Pesem moža, ubožnega viničarja s številno družino, ki robota svojemu gospodarju, bogatemu kmetu s Polja. Pa prisluhni! Ali ne zveni vmes kakor tožba in pretnja? To je pesem delavca, ki je dal tem goricam že mnogo moči in znoja za malo kruha. In še prisluhni! Ali ni to glas bednika, ki ga je omamilo vino iz teh goric, da v mrzlem zimskem večeru ni več našel poti domov? A zopet je pesem vesela. To je šum z bogate gostije. Starešina govori zdravico mladi nevesti. Imovit gost z modrim bankovcem v roki je vstal izza mize in pomignil godcem. Zahreščala je harmonika, zapele so gosli in bas se je oglasil: zum, zum!

Vetrič je odšuštel v daljino. V tvojem srcu pa še vedno zvene nevidne strune te poletne noči. Greš dalje po vrhu mimo mnogih zidanic, mimo samotnih topolov. Ves si zaglobljen v to čarobno tišino. Sam pri sebi se pogovarjaš z njo in imaš ediro željo — da bi bila pot do doma še dolga.

Prijatelj, pridi, da molče poromava po teh blaženih vinskih goricah!

Jutri bo zopet mlad, solnčen dan. Klopotci bodo zapeli razposajeno in zaglušili pesem noči...

Zagonetni kvadrati.

Sestavil J. W.

I.

a	a	a	a
a	d	d	k
m	m	o	r
r	s	s	u

II.

a	a	a	e
k	r	r	s
s	s	s	t
t	t	t	t

III.

a	a	a	a
b	b	i	i
i	k	r	r
r	r	ž	ž

IV.

a	a	k	k
l	l	n	n
o	o	o	s
s	s	t	t

Črke v vsakem kvadratu moraš tako razvrstiti, da čitaš v vsakem po štiri besede, vodoravno in navpično. Kot opora za lažje reševanje bodi povedano, da se pričinja prva beseda v vsakem kvadratu s črko »k« in pomeni v I. kvadratu gorovje, v II. sveti zakrament, v III. verski znak, v IV. del ogrodja. — Rešitev in imena rešilcev priobčino v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v 1. številki.

*Domovina, ti si moja mati,
tebi hočem vedno zvest ostati!*

Prav so jo rešili: Majda Kurnikova, Velenje; Milko Gregl, Brežice; Gizela Dolenčeva, Novo mesto; Silva Mikoličeva, Sodražica; Ička Lulikova, Ribnica; Metka Vugova, Grobelno; Zvonko Keše, Hrastnik; Anica Mundschützova, Novo mesto. — Žreb je določil najavljeno darilo Gizeli Dolenčevi v Novem mestu. — Danes razpisujemo: Tille-Přibil, V kraljestvu sanj.

Bolnica v zrakoplovu.

Da so bolnice v avtomobilih, to vam bo bržkone že znano. Sedaj pa imamo bolnice tudi že v zrakoplovih. Ob nenadnih nesrečah in v neprikladnih krajih je treba hitre zdravniške pomoči. To dejstvo je prisililo ljudi, da so začeli urejati zrakoplovne bolnice. Take letече bolnice mo-

rejo sprejeti do 20 ranjencev. Čim se spravijo v tako bolnico ranjenci, se zrakoplov dvigne in zdravniki začno s svojim rešilnim delom. Leteče bolnice so namreč opremljene tako, da ima vsaka poseben prostor za operacije, kjer se dostikrat tudi izvrše nujno potrebne operacije. — Ako se kje pripeti nepričakovana nesreča, po-

leti zrakoplovna bolnica tja, pobere ranjence, jim da prvo pomoč in jih ponese v veliko stalno bolnico. Za sedaj imamo pet takih letečih bolnic. Pravijo, da jih bo kmalu več. — Kaj bi neki rekli naši abecedarji, če bi jim napravili — leteče šole?!

Bogastvo v vodi.

Ogromno bogastvo, zlati in srebrni novci, nakiti in mnogi drugi dragoceni predmeti so potopljeni v morskih globlinah. Tam jih čuvajo ribe, polipi in druga morská strášila. V morske globine se je pogreznilo to bogastvo z razbitimi ladjami in parniki. Posebno med svetovno vojno je morje pogoltnilo mnogo blaga in mnogo ljudi. No, na ljudi so ljudje večinoma že pozabili, niso pa pozabili na potopljeno bogastvo: na zlato, srebro, na bisere in druge dragocenosti. Na to bogastvo dobri ljudje vedno mislijo, računajo in preudarjajo, kako bi ga dvignili z morskéga dna in se z njim okoristili. Saj je človeku premalo tega, kar ima na zemlji. Ni dvoma, da bodo ljudje s tem uspeli, da vzamejo morju, kar jim je morje vzelo... Pravijo, da človek vse more, vse sme!

Pisma v Korotan.

I.

Pa ti — in ti — in ti,
kako se vam godi
na oni strani Karavank?
Še pomnite kaj svojih znank,
še pomnite Ljubljano? ...

Le nič solzá v oči,
pogumni ne ihtí!
Šumi Vardar, molči Triglav,
molče sporoča vam v pozdrav,
da mislimo na vašo rano!

II.

Ne jokaj, hčenka Gospe Svete,
saj Sava ti sester nešteto rodi!
Kjerkoli z okna nagelj rdi,
povsod ljubezen cvete
le zate, hčerka Gospe Svete!

III.

Povej vsem ob Glini, Zili in Dravi,
da jih vsak dan moja misel pozdravi!
Zdaj so še šibke moje roké,
toda bratov mojih moč
je kakor veletok deroč!
In moji bratje se jeklené,
ko vidijo teči vaše solzé...

Ivan Albreht.

Ob prilíki rapalske pogodbe.

Ni ga skoraj Slovana, ki bi se ne spomnil na nesrečno pogodbo, katera je bila podpisana dne 12. novembra 1920. v majhnem, svetovno znanem mestu Rapallo v severni Italiji.

Vsako jugoslovensko srce se spominja tega dneva in vsak Jugosloven se spominja naših bratov onkraj meje, ki ječe pod italijanskim gospodstvom. 12. november je naš — slovenski praznik! Ta dan se vrše proslave in manifestacije, ki veljajo onim, kateri ne slišijo slovenske pesmi in besede.

Tudi vsem »Zvončkarjem« polagam na srce, da tega dneva ne prezrete. V šoli deklamirajte pesmi, ki se nanašajo na ta dan. Naj tudi naša pesem doni onkraj mej onim, ki toliko trpe in ječe pod — 2000-letno kulturo!

Živeli naši bratje v Italiji!
Živela Jugoslavija!

KOTICEK GOSPODA DOROPOLJSKEGA

Veledenjeni g. Doropoljski!

Z velikim veseljem čitam Vaš list »Zvonček«. Povest »Kocljeva osveta« mi jako ugaja. Posebno rada pregledujem Vaš kotiček in oddelek »Pouk in zabava«. Tudi v šoli čitamo povestice iz »Zvončka«. Učenci jih poslušajo prav radi. Večkrat sem se mislila naročiti na Vaš list, a nisem imela denarja. Sedaj se mi je želja uresničila.

Iskreno Vas pozdravlja čitateljica in sedaj tudi naročnica Vašega lista —

Angela Stezinarjeva,
učenka IV. razreda osnovne šole v Šmarjeti.

Odgovor:

Ljuba Angela!

Kocelj se je za enkrat tako upehal, da je moral leči k počitku. Bržkone pa zopet kuje načrte za nove prigode, ki jih bo razpletal in sukaj po tem čmerikavem in pisanem svetu. Zdaj poslušaj druge reči, ki niso nič manj zanimive.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Drugič sem se Vam drznil pisati. Sedaj Vam hočem natančno opisati sebe in svojega prijatelja. Hodiva oba skupaj v I. državno gimnazijo. Oba sva naročnika »Zvončka«. Prihodnjo številko komaj pričakujeva. Najbolj nama ugaja povest o Kekcu. Že vnaprej Vas prosim, če bi to pisemce priobčili v svojem kotičku.

Pozdravljata Vas

Alojz Rojc in Ludvik Črv.

Odgovor:

Ljubi Alojz in še ljubi Ludvik!

Iz gorenjega »natančnega« opisa si kar ne morem ustvariti vajine slike. Kdo, ko smata kapa, bi vaju ob tej kratkobesednosti

izvohal na I. državni gimnaziji, kjer Lojzestov in Ludvikov kar mrgoli! Morda si mi pa hotel povedati — uganko, ki poseka vsako mojo zanko!

*

Dragi mi striček iz Dobrega polja!

Vso me prevzela je židana volja,
ko sem po pošti Vaš »Zvonček« prejela,
pravljic in pesemc sem bila vesela.
Sicer je »Zvonček« en velik kajonček,
ker ne izide nam dnevno kot solnček,
meni in Vidici, Faniki, Milki,
vsem je že dolgčas po drugi številki!
Ajda zori, obrodile so brajde —
lepe pozdrave od vdane Vam Majde

Kurnikove,
učenke II. razreda
(sevėda!)

Odgovor:

Ljuba moja Majda!

Če že dozoreva ajda,
povabi na žgance
vse Milke in Vide in France,
ali pa zmesi povitico
in pristavi z moštom keblico,
če pa mesar že kolje,
bomo še boljše volje,
ako pa vse to le prazna je sanja,
naj nam naš »Zvonček« naprej pozvanja!

*

O veverici.

Imeli smo veverico, ki je vsak dan ušla na potep. Nekega dne veverice ni bilo nikjer. »Bog ve, kje je?« je rekel moj brat. Kmalu sem jo zapazil na domači smreki. Splezam gori in veverica mi takoj skoči na ramo.

Nikolaj Kozak,
učenec II. r. drž. vadnice.

Odgovor:

Ljubi Nikolaj!

Za kotiček g. Doropoljskega pošiljaš gorjenje vrstice, ki nam opisujejo živahno verico-potepenko. I, seveda: živalca ljubi svobodo, njen dom so visoke smreke. Morda tudi Tebe časih zamika, da bi šel malo pogledat po svetu. Komu neki bi Ti skočil na ramo, kadar bi Te kdo prestregel na potovanju?

*

Čenjeni g. Doropoljski!

Tudi jaz se Vam pridružujem. Danes Vam pišem šele prvič. Hodim v IV. b razred šestrazredne osnovne šole na Koroški Beli. Najbolj me veseli zemljepis. Ker večkrat prebiram knjige, Vam pišem tudi tole povestico, ki se glasi takole:

Kako je kokoš izgubila oko.

Nekoč sta šla kokoš in petelin lešnike brat. Petelin reče: »Jaz pa vidim na veji tri lešnike.« Petelin poskoči na vejo, toda lešnik pade po nesreči kokoši v oko in jo oslepi. Kokoš pa pravi: »Jaz pojdem materi domov povedat.« Petelin pravi: »Zakaj mi je grm hlače raztrgal?« Grm pravi: »Zakaj me je koza objedla?« Koza pravi: »Zakaj me je pastir premalo napasel?« Pastir pravi: »Zakaj mi ni dekla južine dala?« Dekla pravi: »Zakaj mi ni mlinar moke zmlel?« Mlinar pravi: »Zakaj mi je volk vso vodo popil?« Volk pravi: »Zakaj mi je solnce v golt sijalo?« Solnce pravi: »Zakaj mi je Bog ukazal?« Tako je bil kriv sam nebeški Oče, da je kokoš izgubila oko.

Prosim, če priobčite to povestico v svojem kotičku.

Pozdravlja Vas

Franc Konobelj.

Odgovor:

Ljubi Franc!

Povest napisal ali prepisal — tega sedaj ne bom preiskoval. Hočem samo povedati, kako tudi ljudje dostikrat zvrčajo krivdo drug na drugega. In tako pade peza nadlog dostikrat na nedolžnega, ki ga naj tolaži spoznanje, da je lažje delati slabo nego dobro, da pa je odpuščanje velika čednost.

*

Blagorodni gospod Doropoljski!

Večkrat sem pri svojem prijatelju čital »Zvonček«. Najbolj mi je ugajal kotiček. Tu sem čital nekatere pesemce, ki so jih sestavili kotičkarji. Tudi jaz sem že poizkusil napraviti kako pesemco. Eno Vam

pošiljam in Vas prosim, blagorodni gospod, da jo sprejmete v kotiček, če se Vam zdi dobra: Hodim v drugi razred drž. realke v Ljubljani.

Pesemca je tale:

Domovina-mati!

Naprej z orožjem v roki,
naprej korakajmo!
Naj srce nikomur ne omaga,
saj boj se zate bije,
domovina-mati!
Poslednjo kapljo krvce
darujem zate, domovina,
na polju bojnem.
Tebi v čast, tebi v slavo
rad s pogumom srčnim
življenje svoje dam!
Bog živi naš kraljevski rod,
Bog živi domovina!

Želim, da bi moji prošnji ugodili ali vsaj pismeno odgovorili.

S spoštovanjem

Vaš vdani

Dušan Oblat.

Odgovor:

Ljubi Dušan!

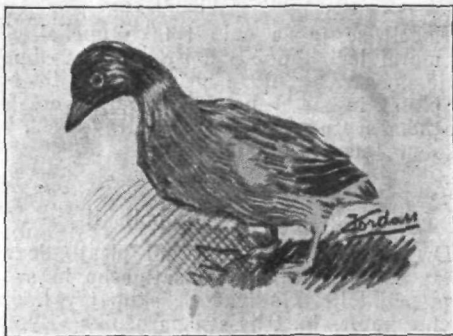
Tvoja pesemca — po obliki šibka začetnica — ima krepko in odločno vsebino. Ne pozabi nikdar nanjo, tudi in zlasti takrat ne, kadar bi bilo treba v resnici in v dejavnju dokazati, da si junak!

*

KOTIČKOV ZABAVNIK.

Mladi risar.

Priobčil V. Jordan.

*

Račun.

$$6 + 30 - 6 + 30 = 60.$$

Preokreni ta račun tako, da bo prav!

„Zvonček“, XX. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXI. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXII. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXV. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
„Zvonček“, XXVI. letnik, nevezan 30 Din, v navadni vezbi 45 Din
Letnikov, ki niso tu navedeni, ni več v zalogi

In zadnji glasi ti mi bojo:
Bog čuvaj domovino mojo!

KUPUJTE IN ČITAJTE MLADINSKE SPISE

◀ KI JIH IZDAJA ▶

**DRUŠTVO ZA ZGRADBO UČITELJ-
SKEGA KONVIKTA V LJUBLJANI**

Zahtevajte cenike, ki jih dobite brezplačno
NAROČILA SPREJEMA IN TOČNO IZVRŠUJE

KNJIGARNA

UČITELJSKE TISKARNE
V LJUBLJANI, Frančiškanska ulica št. 6